

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravnništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravnništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 20. novembra 1896.

Politiški oddelek.

Vlada in levica.

Državni zbor še ni razpuščen, a vendar se že ugiblje, na kakšno večino se bode vlada opirala v novem državnem zboru. Grof Badeni sam se že tudi bavi s tem vprašanjem in pripravlja tla za novo večino. V Avstriji ima vlada močen vpliv na vsake volitve in tega vpliva se bode gotovo poslužila tudi sedanja vlada, da dobi večino, kakeršno si želi.

Toliko je sedaj gotovo, da se v novem državnem zboru grof Badeni ne misli opirati na nemškoliberalno stranko, kakeršna je sedaj. Zato pa ima vlada več povodov. Pred vsem se je grof Badeni prepričal na Dunaju, da je ta stranka popolnoma ob zaupanje pri narodu in se jej več pomagati ne da. Prišel je bil na Dunaj z najboljšo voljo, da ohrani levici nekdanji vpliv, a se je kmalu prepričal, da to ne gre. Levica je centralistična stranka. Taka stranka pa pride le v poštev, dokler ima na Dunaju zaslombo, a levica je pa baš v avstrijski prvostolnici tako ob vse zaupanje, da jej noben vladni vpliv več pomagati ne more.

Za tako propadajočo stranko pa vlada nikakor ne more porabljeni svojega vpliva, posebno ker ve, da bi s tem od sebe odbacnila druge stranke. Zato pa grof Badeni ni dal v državnem zboru in proračunskem odseku levičarjem nobene povoljne izjave, da si so mu dajali razumeti, da bi bili zadovoljni z nekaterimi lepimi besedami.

Poleg tega so pa tudi povodi vnanje politike, ki vlado nagibljejo od leve. Zveza z Nemčijo pač še obstoji, a nima več tiste veljave, od kar je grof Goluchowski minister unanjih stvari. On se je bolje približal Rusiji zaradi balkanskih zadev. Prepričal se je, da se na Nemčijo v tem oziru ne more zanašati. Če je pa Avstrija v prijateljstvu z Rusijo, pa ne more v notranji politiki hoditi s stranko, katera je nasprotna Slovanom.

Grof Badeni pa nikakor ne misli od sebe odbiti vseh levičarjev, temveč hoče stranko le razcepiti. On dobro ve, da so liberalni veleposestniki možje, ki so pripravljeni služiti vsaki vladi, ako nekoliko pospešuje njih stanovske koristi. Sploh ti veleposestniki niso po prepričanju liberalci, temveč so se nemškoliberalne stranke držali samo za to, ker so mislili, da s tem najbolje varujejo svoj političen vpliv. Sedaj ko je liberalna stranka propala, pa sami žele se od nje na kak lep način odločiti. Le tako je mogoče razumeti razne kompromise veleposestnikov, pri katerih je nemško veleposestvo zatajilo vsa svoja načela. Pokazalo se je namreč preočitno, da veleposestniki so pripravljeni služiti vsaki vladi in vsaki stranki, katera varuje njih stanovske koristi. To so ljudje, ki razen stanovskih koristij ne poznajo nobenih drugih načel. Zaradi tega se pa nobena stranka preveč na veleposestvo zanašati ne sme.

Veleposestniki bili so po svoji večini poprej liberalni, da so mogli vladati v Avstriji. Ministri so se jemali iz njih srede. Sedaj se nagibljejo h konservativni stranki, ko vidijo, da ima konservativna stranka večji vpliv. Na Češkem se veleposestvo približuje sedaj celo Mladočehom, s katerimi je nedavno bilo v največjem nasprotju, ko vidi, da ta stranka postaje politični činitelj, s katerim je treba računati. Kneza Schwarzenberga Mladočehom prijazen govor v državnem zboru ni tolmačiti tako, da so veleposestniki nakrat postali tako navdušeni za Čehe, temveč le čutijo, da se Mladočeške stranke, ko v kratkem dobi v politiki važno vlogo, okleniti bi vsekako bilo koristno.

Veleposestniki so v tem oziru precej podobni židom. Drže se tiste stranke, katera ima ravno največji vpliv. To pa velja seveda le o tistih veleposestnikih, ki reprezentujejo velik kapital. Kneza Liechtensteina vidimo na Dunaju že pri protisemitih, in najbrž se še več veleposestnikov oklene te stranke, vsaj na Ogerskem so nekateri že to storili.

Grof Badeni namerava iz veleposestnikov sestaviti posebno stranko, ki bode glavna njegova opora. Pre-

pričan je, da je kdo kedaj pripadal liberalni in konservativni stranki, jih nikakor ne bode oviralo skupno delovati. Potom bode pa okrog te skupine zbral razne zmernejše elemente in tako si misli sestaviti novo večino.

Levico grozno jezi, da vlada hoče njo prezreti. To svojo jezo iztresa ne le po dunajskih svojih glasilih, temveč tudi po madjarskih. Liberalni listi budimpeštanski so poslednji čas grozno napali grofa Badenija zaradi njegove politike. Očitajo mu, da s svojim postopanjem spravlja v nevarnost dualizem in pa dela ovire vnanji politiki. Levičarji so se zaleteli po pomoč k Madjarom, ker vedo, da imajo gospodje v Budimpešti veliko moč. Ker na Ogerskem vladajo liberalci, so se nadejali, da bode ogerska vlada zanje porabila ves vpliv. Hiteli so torej vreči grofa Badenija s pomočjo Madjarov, kakor so ob svojem času bili vrgli grofa Hohenwarta. Odnosaji so se od tistega časa znatno premenili. Na krik madjarskih glasov se na Dunaju dosti ne zmenijo, temveč se je celo Banffyju zdelo potrebno opravičiti se, da ni v nobeni zvezi s temi napadi na avstrijsko vlado.

Poskus levičarjev se je popolnoma ponesrečil. S tem so le še bolj odtujili si vlado. Poleg tega bodo pa v naši državni polovici zgubila še boljše svoj vpliv, ker so se zaleteli po pomoč k Madjarom. Vlada vidi, da ta stranka nima več tiste neodvisnosti, ko je potrebna za dobro varstvo avstrijskih koristij. Izpodkopala si je popolnoma stališče pri vladi in prebivalstvu. Nove volitve jo pa popolnoma pomedo. Ostanki, ki morda še ostanejo, ne bodo imeli več značaja stare zjedinjene levice, vpliva ne bodo imeli na politiko in svoje postopanje bodo morali urediti po zahtevah časa. Tak bode konec stranki, ki je dolgo let odločevala osodo naše države.

Politični pregled.

Isterski deželni zbor bode letos zboroval v Pulju, ker v Poreču slovanski poslanci niso varni pred italijansko družbo. V Pulju bodo tudi obravnave se nekoliko mirneje vršile, ker v tem mestu ne bode tako lahko dobiti Italijanom populičnjakov, ki bi razsajali na galeriji. Kadar bode govoril kak slovanski poslanec. Iz Poreča se premesti v Pulj tudi deželni odbor. Kadar se to zgodi, bodo Porečani se pač kesali svojih slavnih del proti slovanskim poslancem. Italijanski poslanci nimajo nič proti temu, da se zbor premesti iz Poreča, a radi bi videli, da se premesti v Trst, kjer je dosti mularije.

David Starčević. — V političnem okraju glavnega ustanovitelja in vodje hrvatske stranke prava dr. Antona Starčevića, v Delnicah, je voljen pokojnikov sorodnik dr. David Starčević z veliko večino za deželnega poslanca. Dr. David Starčević poslednje dni svojega življenja ni bil v prijateljstvu z Antonom Starčevićem, poslednji ga je celo bil iz stranke izključil. To pa poslednjemu ni škodovalo, kakor se je sedaj pokazalo. David Starčević je bil pred nekaterimi leti zgubil politične pravice zaradi neke samovoljne obsodbe. S tem so ga hoteli politično uničiti, ker je v saboru prehudopadal vlado, zlasti bana in prouzročal škandale. Njegova izvolitev je udarec za vladno stranko, dr. Franka in za hrvaško pravosodje. Vladna stranka dobi v sabor zopet hudega nasprotnika. Vsi poskusi uničiti ga se niso posrečili. Dr. Franka je pokojni Anton Starčević odločil za vodjo stranke, a sedaj so se pa izrekli vo-

lilci za pristaša nasprotne frakcije stranke prava. Hrvatski sodniki pa sedaj vidijo, da narod nič prav ne zaupa njih pravosodju, kajti drugače bi ne volil moža, katerega so bili obsodili zaradi navadnega zločina. Iz teh treh uzrokov ima ta volitev več pomena, kakor kaka druga hrvatska volitev.

Trgovinska in carinska pogodba z Ogersko, ki bi veljala zopet deset let, da se ne odpove, se bode odpovedala, kakor je naznanil grof Badeni v državnem zboru. Odpoved so zahtevale vse državnozborske stranke, in protisemitje so celo v tem oziru stavili nujni predlog. Mislilo se je, da vlada hoče to odpoved opustiti, da potem ne bode treba skleniti nove pogodbe. Madjari se jeze na avstrijski državni zbor, da je odpoved te pogodbe dognal. Bila je zanje jako ugodna, da se tako ugodna več skleniti ne more. Če se pa ne obnovi in se potegne carinska meja mej obema državnima polovicama, bode pa ogerska državna polovica veliko trpela.

Ogerske volitve so končno dovršene. Liberalci so pridobili 69 mandatov. Ta pridobitev pa ni bila lahka, kajti te mandate morali so drago plačati. Vlada je porabila za agitacije šest milijonov. Nekateri volitve vladnih kandidatov so stale po 60 do 70 tisoč goldinarjev. Pri tacih razmerah se pač ni čuditi veliki večini liberalne stranke. Poleg tega je pa vladna stranka tudi s tem si mnogo pomagala, da je s Košutovi za nekatere kraje sklenila kompromis. Madjari so v nekaterih krajih vladne pristaše zaradi tega z večjim naidušenjem volili, ker se je bila raznesla novica, da Franc Košut stopi v Banffyjevo ministerstvo.

Nemčija. — Politiki še vedno razmotrivajo Bismarckova razkritja glede zveze Nemčije z Rusijo v škodo Avstriji. Vsi pošteni elementi obsojajo Bismarcka in tedanjo nemško politiko. Bismarckovi skušajo sicer oprati svojega voditelja, a niso prav srečni. Neovrgljivo je in ostane vendar, da je zviti Bismarck hotel slavo Nemčije in njene meje razširiti v škodo Avstriji. V času, ko je imel znano zvezo z Rusijo, je v nemškem državnem zboru zahteval vsemogoče kredite za vojsko, češ, da preti nevarnost od Rusije. Utrjeval je pa vojsko le iz namena, da nastopi proti Avstriji. Če se to ni zgodilo, zahvaliti se je okolnostim, katere je dovel čas in miroljubju Rusije. Nemško vlado in sploh Nemčijo so sedaj razkritja Bismarckova prav neljubo dirnula, ker hoče vendar v prijateljskih odnosajih ostati napram Avstriji. Poslanci centroma so v nemškem državnem zboru podali nastopno interpelacijo na vlado: 1. ali je obstojala do leta 1890. tajna pogodba mej Nemčijo in Rusijo? 2. ako je to res, kaj je uzrok, da se pogodba ni obnovila? in 3. kak utis so prouzročila najnovejša odkritja na razmerje Nemčije do trozveze kakor tudi do ostalih držav? Državni kancelar knez Hohenlohe je v seji dne 16. t. m. odgovarjal na to interpelacijo. Odgovor je sila nejasen. Poudarja se, da se je o obravnavah Nemčije z Rusijo od l. 1887. do 1890. l. sklenila brezpogojna tajnost. V odgovoru se zanikava, da bi bila kaka vnanja država, morebiti Anglija kedaj vplivala na nemško politiko. Konečno se v odgovoru zatrjuje, da je Nemčija zopet v najboljših razmerah napram svojim zaveznicam in tudi Rusiji. Dasi je kancelar v mnogih besedah le malo povedal, je vendar razvidno iz vsega odgovora, da je taka pogodba obstajala. Nemška vlada bi bila to rada zamolčala, toda ker se je vse tako daleč razkrilo, ni smela več prikrivati resnice, da si je z isto prav nejasno prišla na dan. — Če tudi se Nemčija dela odkrito zaveznico napram Avstriji, vendar bo tej treba opreznosti biti glede njene zvitosti in neodkritosrčnosti.

Italija in Menelik. — Znano je, da je papež Lev XIII. poslal posebnega odposlanca k Meneliku in ga v posebnem pismu prosil, da naj izpusti italijanske ujetnike. Menelik je odposlanca prav prijazno sprejel in izjavil, da bi rad ustregel želji sv. Očeta, ko bi ga v zadnjem času ne ovirala o tem italijanska vlada ki nič pomirljivo ne postopa. Vendar pa hoče Menelik prvo priliko prarabiti, da ugodi papeževi želji. — Zadnji čas so vedela poročila povedati o nekaterih praskah mej